

José María Merino: Noční bloudění

Věnováno Lole Albiacové a José Carlosu Mainerovi

Dorazil jsem do českých Budějovic dvacátého devátého fervna 2006 v době, kdy odpoledne skomlrá, ale vefernl tma ještě nehoustne. Přijel jsem na konferenci nazvanou "Sen, imaginace a literatura", kterou organizovala Jihočeská univerzita a jež začínala druhého dne. Protože jsem byl hodně unavený, rozhodl jsem se, že si půjdu hned po večeři lehnout. Bylo půl desáté. Pftjemná recepční mi rekla, že hotelová restaurace je zavřená, takže pokud chci večeřet, musím jít jínam. Nejvhodnější je prý restaurace nedaleko náměstí, která se nachází hned na ulici za hotelem. Při cestě autem jsem zahlédl širokou plochu náměstí obklopeného rozmanitými budovami, mezi nimiž vynikala jedna dobře osvětlená. Blízko se nacházela silueta vysoké věže, jež se tyčila v šeru.

Byl deštivý den. Zamířil jsem pěšky do restaurace, kterou mi recepční ukázala na malém plánu. Začalo poprchávat. Ve středu rozsáhlého symetrického náměstí, jež má rozlohu téměř 4500 m², později jsem zjistil, že je pojmenováno po králi Přemyslu Otakarovi II., který město založil v roce 1265 ... jsem nejasně viděl, spíše tušil monumentální kašnu, kterou jsem si chtěl po večeři prohlédnout.

Na konci náměstí stála velká osvětlená budova s ústřední věží a dvěma bočními menších rozměru, což byla radnice. Ostatní budovy, které mě zaujaly při pohledu z auta, působily harmonicky a klidně se tyčily nad dlouhými podloubími. Přestože bylo teprve deset hodin, náměstí bylo pusté, jako kdyby všichni obyvatelé města už šli spát. Když jsem přišel do restaurace, panovala zde atmosféra končícího dne. Číšník, který uklízel, mi řekl, že je zavřeno. A zavřená byla také další restaurace, kterou mi opět blízko náměstí doporučil. To potvrdilo mé podezření, že zde není zvykem ponocovat a vést noční život tak, jak jsou zvykli Španělé. Poradili mi jediné místo, které by mohlo být ještě otevřené - Jack's Bar v ulici Panská, jestli se nepletu. Vydal jsem se ho pěšky hledat, ale nedělal jsem si velké naděje. Začala průtrž mračen, která na kamenné dlažbě zrcadlila nační světla a dodávala ulicím intimní a záhadný nádech.

Jack's Bar se ohlásil dunivou ozvěnou jedné písně od Beatles. Vyvolalo to ve mně znepokojující zaváhání, protože mi to náhle připomnělo dobu mého mládí. Bylo tam hodně lidí, kteří byli mnohem mladší než já. Dali mi večeři, jako by na mě čekali. Poprvé jsem ochutnal vynikající místní pivo a cítil jsem se spokojeně mezi tolika energickými lidmi a jejich hovory, zatímco Beatles opakovali, že vše, co potřebujeme, je láska. Když jsem vyšel ven, zjistil jsem, že přestalo pršet. Cestou zpět do hotelu jsem zamířil na náměstí a

prohlížel jsem si v klidu budovu radnice, její okapní chrlife připomínající draky. Všemu dominovaly sochy, které jsem nedokázal identifikovat. Potom jsem se přiblížil k památce ve středu náměstí, barokní kašně, na niž mužská postava bojuje se lvem. Myslel jsem si, že je věnována Herkulovi, který má takový význam pro řadu španělských mystických budov a míst, ale později jsem se dozvěděl, že je kašna zasvěcena Samsonovi.

Náměstí spočívalo v klidu a samotě. Nedaleko jsem uviděl nehybnou postavu muže, který mě pravděpodobně pozoroval. Oběhl jsem pomalu kašnu a objevil jsem na zemi místo, které se odlišovalo od ostatního dláždění: byl to vyvýšený kámen oznafený křížem. Zdálo se mi, že kámen má na sobě něco lesklého. Abych si ho mohl pořádně prohlédnout, udělal jsem krok vpřed a překročil ho. V ten okamžik mě polekal hlas mluvíc španělsky. Lidská postava stojící před chvílí opodál byla náhle vedle mně, podala mi ruku a zuřivě potřásla tou mojí. "Ani nevlte, jak Vám děkuji," řekla. Nechápal jsem důvod takové pftlišné srdečnosti, konečně jsem vysvobodil svou ruku ze sevření a odvětil jsem, že si mě dotýčný patrně musel s někým splést. "Ne, nepletu si Vás s nikým. Brzy to pochopíte. Přejí Vám hodně štěstí. Jsem Ital a vracím se do Milána, abych znovu začal normálně žít." Otočil se zády a přeběhl náměstí tak rychle, že jsem měl dojem, že jde jen o optický klam.

Už nepršelo. Nejrozumnější .by bylo vrátit se do hotelu, přesto jsem se vydal do ulic, jež jsem zahlédl v pozadí. V tichu jsem jimi procházel a prohlížel si fasády a průčeli, procházel jsem se po malých náměstích a dlval se z mostů, které obklopují historický střed města. Moje procházka trvala celou noc. Když začalo svítat, ještě jsem chodil dlouhými starými ulicemi a silně jsem pociťoval neobvyklost této nekonečné procházky, která trvala několik hodin. Nakonec jsem se vrátil do hotelu, osprchoval se a nasnídal. Necítil jsem se unavený, ale velmi zmatený. Zmatenost mě provázela po celý první jednací den konference, na které jsem představil svůj příspěvek nazvaný "Literární invence: pftč'ina snu". Bylo to zvláštní, jako kdyby mé noční toulání zapadalo do rámce a tvořilo součást kongresu či konference, na kterou jsem do Budějovic přijel.

Využil jsem volné chvílky a snažil se získat informace o městě, kam nás pozvali organizátoři akce. Získal jsem malého knižního průvodce, v němž jsem zjistil, že sochy z fasády radnice představují různé symboly lidských, měšťanských a obchodních hodnot - Spravedlnost, Statečnost, Moudrost a Opatrnost - a také jsem poznal názvy několika gotických, renesančních, barokních a neoklasicistních

budov, které během nekočné noční cesty uoutaly mou pozornost: věž Zelezná panna, Katedrála sv. Mikuláše a černá věž, kaple Smrtných úzkostí Páně, kostel sv. Anny, Rabenštejnská věž, Piaristické náměstí, Kneisslův dům, měšťanský dům Wortnerův, Masné krámy...

Také jsem si přečetl něco, co mě překvapilo. Onen kámen vsazený do dlažby náměstí u radnice oznařuje místo, kde kdysi stála šibenice a kde se konaly středověké popravy. Je znám jako "bludný kámen". Podle jedné legendy ten, kdo přes něj přejde po desáté hodině večerní, ztratí se v ulicích města. Desátá hodina naznačuje, kdy spravedliví obyvatelé města považují za vhodné uchýlit se do svých domovů. Odhalení legendy mě zneklidnilo, protože dodávala mému nočnímu bloudění trochu tajemný nádech. Denní program pokračoval příspěvky a debatami. Po večeři jsem se vzdálil na hotel a šel jsem spát.

Nevim, zda jsem usnul, ale téměř vzápětí jsem se nacházel na náměstí Přemysla Otakara II., hned vedle bludného kamene. Cítil jsem, že mě cosi nutl procházet opět ulicemi města, které jsem předchozího večera již procházel, aniž jsem Le znal názvy: Mlýnská ulice, Česká, Biskupská, Krajinská, Kanovnická, Hroznová, Plachého, Kněžská, Hradební a mnohé další. Procházel jsem kolem. Malého pivovaru, Dominikánského kláštera, Solnice a mnoha dalších míst a budov. Cítil jsem, že nemohu vynechat historický střed města, které je hlavním městem jižních Čech. Když zafalo svítat, byl jsem opět ve své posteli, ale ono noční bloudění mi nepřipadalo jako sen, protože oblefění na mé posteli a deštník byly mokré.

Také tentokrát jsem se necítil unavený a program konference jsem zcela zvládl, účastnil jsem se všech jednání v sekcích. Měl jsem řas na návštěvu Jihočeského muzea, kde mi aktuální výstava umožnila detailně poznat geologický proces tvorby krásného vodního a lesního okolí č. Budějovic. Ráz krajiny je ovlivněn obrovským meteoritem, který před několika milióny let poznamenal původní plošinu, jejíž okraje sahají až ku Praze. Tato informace dodala mému nočnímu bloumání, připomínajícímu fantastické vyprávění, na zvláštnosti. Vzpomněl jsem si na legendu o bludném kameni a okamžik, kdy jsem přes něj přešel onu noc svého příjezdu do města. Vzpomněl jsem si na muže, který se ke mně přiblížil - jeho oči byly trochu vyřeštěné, choval se přehnaně srdečně, zatlmco se mnou mluvil a držel mou ruku ve své. Vzpomněl jsem si ria jinou španělskou legendu, kterou jsem dobře znal od dětství. Legenda se týká Svaté společnosti, procesů (duší v zármutku, které po nocích bloudí galicijskými lesy a poli. Prvního živého

flověka, který zkříží jeho cestu, procesí přinutí, aby nahradil předchozího nešťastníka, jehož propustí ze svých kouzel. Aniž jsem dával najevo, co se mi stalo, začal jsem se více zajímat o legendu o bludném kameni. Nikdo nemohl odhalit příčinu mé zvědavosti.

Dost netrpělivě jsem fekal na nový vefer a noc. Stalo se, že jsem velmi brzy po ulehnutí opět stál na hlavním náměstí. Byl jsem oblečený a v ruce jsem držel deštník. Prohlížel jsem si bludný kámen, teprve pak jsem se dal do chůze. Zjistil jsem, že mé procházky mě vedly v náhodných kruzích ulicemi kolem náměstí. Nemohl jsem ale přejít žádné mosty, ten, který vede přes řeku, ani onen, jenž překračuje kanál obklopující město. Na druhé straně zůstala Mariánská kasárna, téměř stejná jako ta, v nichž ve fantazii Jaroslava Haška pobývali statečný voják Švejk a jeho porufik, aby si užívali válečné fronty; dále lesíček u hvězdárny, či budova soudu. Cosi mě pohánělo. Nechtěl jsem jít dále do Mlýnské či Jirsíkovy ulice, nemohl jsem přejít Zlatý most, Železný most, ani zbývajících devět nebo deset ostatních, které umožňují vyjlt ze starobylého městského jádra. Za chůze jsem poznával jeden dům za druhým, jejich popisná čísla, ozdoby, zvláštní dřevěné výzdoby vstupních dveřt.

Zdá se mi, že to bylo před Dominikánským klásterem, kde jsem objevil krivolakou vydlážděnou cestířku. Každá z dlažnic měla nápis, který ftká: "Pokolení odchází, pokolení přichází, le země stále trvá...". Na ni navazuje další ulička vydlážděná dlažbou s kftži v různých stylech, např. v feckém, ve tvaru špífatém, vidlicovitém, ozdobeném květy lilii fi s otisky, překftženém či berličkovitém. Dva dny poté v Praze mi Josef Koniček přeložil slova napsaná na dlažbě: "Pokolení odchází, ale země zůstává". Naproti na nabídkové tabuli jednoho zavřeného ztichlého baru (neboť nastala ona hodina města) mě upoutalo menu, které nabízelo zvláštní jazykovou směs od pizzy přes saláty, mojito a frappé.

Setmělo se a znovu jsem ležel ve své posteli, ale necítil jsem žádnou únavu. Jediné, co jsem určitě pociťoval, bylo to, že moje noční nekončící procházka nebyla pouhý sen. Dlouhé bloudění se opakovalo také třetí vefer mého pobytu ve městě. Vefeřel jsem s profesorkou H. Z., která mě pozvala na kongres, a s několika dalšími přáteli. Dříve než jsem ulehl, vzal jsem si prášky na spaní, které si obvykle vozím s sebou na cesty pro pftpad, kdy se má obvyklá nespavost stává nesnesitelnou. Přesto nic nemohlo zabránit, aby se neopakovalo mé nekonečné chození nočníhni ulicemi města.

Po skončení kongresu a po krátkém pobytu v Praze jsem se vrátil do Madridu, kde začínalo panovat vedro. Pak jsem odjel na několik

dni do Cabo de Gata v Almerii, kde obvykle trávím dovolenou. Přesto jseín opět každou letní noc pobýval v českých Budějovicích. Nezdálo se mi, že by se jednalo o sen. Naopak. Moje pocity vycházely z reálné zkušenosti. Pravda je, že moje žena mě ale nikdy nepostrádala. Protože jsem ji nechtěl děsit, dával jsem si dobrý pozor na to, abych ji nevyprávěl nic o tom, co se mi děje. Počátkem srpna jsem odjel z Madridu, abych strávil několik dni v leonských horách. Během dne jsem se procházel po vysoko položených stezkách, koupal se v čistých vodách místních řek a odpočíval ve stínu stromů, ale v noci jsem byl nazpátek v českých Budějovicích poblíž bludného kamene, odkud jsem začínal své pěší putování po známých spících ulicích.

Jedné noci jsem se snažil peopustit náměstí, jako bych tušil, že se blíží konec mého začarování. Celou hodinu jsem odolával puzeni, které mě nutilo, abych opět bezcílně procházel starými ulicemi. Nakonec jsem zahlédl postavu, která se procházela kolem Samsonovy kašny a blížila se k bludnému kameni. Pochopil jsem, že nastal okamžik, kdy by se dalo kouzlo zlomit, a tak jsem se k postavě přiblížil. Byla to mladá dlvka, která měla batoh s kanadskou vlajkou. Divka si pozorně prohltžela znamení starého popraviště a sehnula se, aby se ho dotkla rukou. Potom se dala do chůze a přešla přes něj, aby se na něj podívala i z druhé strany stej-

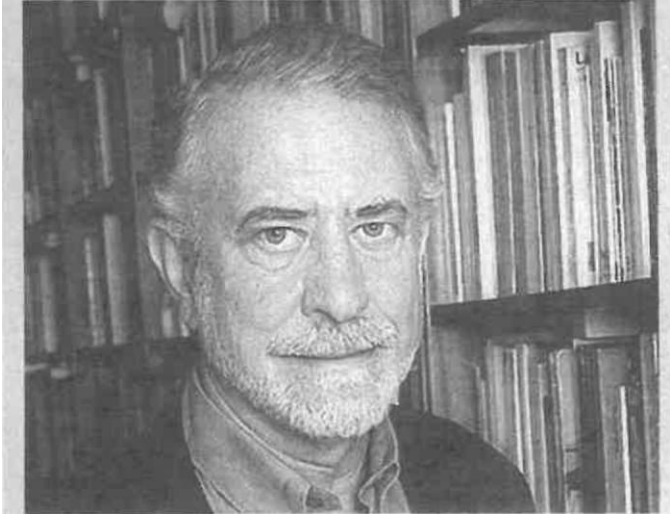
ně tak, jak jsem to udělal i já během první noci.

Tehdy jsem pocítil, že se mohu vrátit do postele a že staré a klidné ulice, náměstí, opevnění, věže a kostely v č. Budějovicích mi dovolují, abych se vzdálil. To proto, že ona mladá dívka byla moje náhradnice. Přiblížil jsem se k ní, a stejně, jako to udělal Ital oné deštivé noci mého příjezdu do města, i já jsem natáhl pravici, uchopil její ruku a poděkoval jsem ji. "Neumíte si představit, jak Vám děkuji," řekl jsem. Nevim, jakým jazykem mluvila, ale vše jsem pochopil dokonale. "Musíte si mě plést s někým jíným," odpověděla. "Ujišťuji **Vás**, že ne," naléhal jsem. "Nyni se vracím do Španělska a přejí Vám hodně štěstí. Uvidíte, že je to krásné město pro procházky."

Od té doby, ať už jsem spal dobře nebo špatně, nikdy jsem se nevrátil do ulic českých Budějovic, ale pamatují si zřetelně každý kout a budovu. Myslim si, že město je místem, kde dosud přežívá kouzlo bloudění. Snad toto mé vyprávění o vlastní zkušenosti bude návodem a upozorněním pro ty, kteří si ho 2řetou. Jestliže navštívíte Ceské Budějovice, aniž budete znát legendu o bludném kameni, vězte, že je tady na náměstí blřzko Samsonovy kašny a že na Vás čeká. Potom si můžete vybrat, zda se budete chtít bloudění vyhnout, nebo ho budete následovat.

Ze španělského originálu (Extravíos nocturnos, Paralelo 50, 3, :2006, s. 14-17) přeložila Helena Zbudilová.

José María Merino

Španělský autor José María Merino (1941.) je jedním z předních představitelů fantastické literatury. Je členem Španělské královské akademie, nositelem řady vyznamenání (např. v roce 2015 získal Národní cenu za přínos v oblasti kultury za rok 2013). Španělská i mezinárodní literární obec hodnotí Jeho nespornou originalitu a působivost uměleckého projevu. Literární kritici se shodují v tom, že Merino je jedním z nejlepších španělských romanopisců a povídkářů. Merino absolvoval studium práv v Madridu. Stal se úřednfkem na Ministerstvu školství a vědy a několik let spolupracoval s UNESCO na projektech pro Latinskou Ameriku. českých překladů se Merinova zánrově bohatá tvorba dočkala dosud pouze dvakrát. Jedná se o bajku Antrópodos y Hadanes (Členovci a adamci, 1982), která vyšla v pfektađu J. Hlouška v roce 1991 v časopise Světová literatura, a povídku La vieja pálida (Bledá stařena), jejíž překlad byl uveřejněn v roce 2006 na webové stránce Festivalu spisovatelů. V roce 2006 s Merino zúčastnil mezinárodního literámfho kolokvia na Jihočeské univerzitě v českých Budějovicích. Atmosféra města inspirovala autora k napsání působivé fantastlí<é povídky Extravfos nocturnos (Noční blouděno. jejíž inspiracř se stala legenda o bludném kameni z náměstí Phtmysla Otakara II. Povídka vyšla v roce 2006 v časopise Paralelo 50 a s rozšiř'enou dedikací v roce 2014 v povídkovém souboru La trama oculta (Skrýty námět}. Foto: abc.es